

Vlasta VODEB

Kulturna dediščina stavb v lasti Republike Slovenije, v upravljanju Ministrstva za pravosodje in v uporabi pravosodnih organov

Časovni okvir projekta: 1. 11. 2022–31. 10. 2024 (24 mesecev)

Akronim: CRP MPKD

Šifra projekta: V5-2255

Financiranje projekta

Projekt je bil pridobljen na javnem razpisu za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa CRP 2022 v letu 2022 ter ga financirata Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije.

Izhodišča projekta

Predmet raziskovalnega projekta je analiza stavbnega fonda v lasti Republike Slovenije, ki ga upravlja Ministrstvo za pravosodje in uporabljajo pravosodni organi ter je zaščiten po predpisih o varstvu kulturne dediščine. Izhodišče za nabor stavb za analizo bo evidenca iz Dolgoročne strategije energetske prenov stavb do leta 2050 (v nadaljevanju: DSEPS 2050) (glej Vlada Republike Slovenije, 2021), v kateri so iz celovite energetske prenov izključeni vsi tisti ukrepi energetske prenov, ki bi stavbi nepovratno spremenili lastnosti, videz, arhitekturni ali zgodovinski pomen. Prenova teh stavb namreč odstopa od klasičnih parametrov in zahteva posebno pozornost. Po zakonu o varstvu kulturne dediščine in po gradbenem zakonu moramo namreč pred vsakim posegom v kulturno dediščino pridobiti kulturnovarstveno soglasje pri območni

enoti Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

Prenove stavbnega fonda so potrebne zaradi nujnih posodobitev, energetske prenov, sprememb pri delovanju ustanov in tudi zaradi potreb uporabnikov. Ob tem ne smemo prezreti zagotavljanje dostopnosti za funkcionalno ovirane osebe, ki zajema znaten del populacije. Število ljudi, ki potrebujejo prilagoditve grajenega okolja in storitev, ni zanemarljivo in narašča (Eurostat, 2021). Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije več kot 15 % svetovne populacije ljudi živi z eno izmed oblik invalidnosti (World Health Organization, 2022). Na ravni EU se je leta 2020 približno 14 % oseb, starih 15–64 let opredelilo, da ima invalidnost. Ob tem staro prebivalstvo v EU močno narašča, s čimer se tudi povečuje število oseb z oviranostjo. Tudi zahteve in nejasnosti za ureditve dostopnosti v objektih nepremične kulturne dediščine javne in zasebne lastnike velikokrat odvrnejo od prenov.

Namen, cilji in vsebina projekta

Raziskovalni projekt temelji na premisi, da je prenova kulturne dediščine proces, ki zahteva čas, natančnost in vključevanje celotne ustanove. Govorimo o skrb-

nem načrtovanju s kar največjo strokovnostjo in izvirnostjo. Za stavbe kulturne dediščine v Sloveniji na splošno velja pomanjkanje podatkov o pregledu stavb in njihovih varstvenih režimov, pri analizi mogočih gradbenih posegov za stavbo pa prevladuje individualni pristop. Zaradi varstva kulturne dediščine so pri prenovi stavb pogosta in nujna odstopanja od splošnih parametrov običajnih prenov. Celovita energetska prenova stavb kulturne dediščine lahko vključuje le prenov elementov stavbe, ki so dovoljeni s kulturnovarstvenim soglasjem Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Varstveni režimi zato ključno vplivajo na nabor sprejemljivih ukrepov s področja energetske prenov in so odvisni od vsakokratnega konkretnega primera, saj se mora vsaka zgodovinska stavba obravnavati kot poseben primer. Pretekle izkušnje kažejo, da predhodne analize stavb (kulturne dediščine) omogočijo preglednejše in obvladljivejše konkretne investicije v prenov.

Kompleksnost problematike pa ni samo v enkratnosti dediščine in omejitvah režimov, ampak tudi v tem, da se varujejo zunanji videz stavbe, gabariti, notranji prostori in elementi.

Projekt obravnava tudi dostopnost za funkcionalno ovirane osebe do storitev

pravosodnih organov, ki je s sprejetjem zakona o izenačevanju možnosti invalidov postala obveza tudi za državne ustanove. Dostopnost je v projektu obravnavana kot koncept, ki zahteva celovit pristop, od prepoznavanja potreb uporabnikov do iskanja ustreznih rešitev.

Analiza stavbnega fonda, ki je zaščiten kot kulturna dediščina z vidika omejitev zaradi varstvenih režimov in z vidika zagotavljanja dostopne kulturne dediščine za funkcionalno ovirane osebe, bo zajemala načrtovanje metodologije, evidentiranje in iskanje uporabnih rešitev. Cilji raziskovalnega projekta so:

- Pregled stavbnega fonda v lasti Republike Slovenije, ki ga upravlja Ministrstvo za pravosodje in uporabljajo pravosodni organi, z identificiranjem in razvrstitvijo objektov glede na stopnjo varstva kulturne dediščine. Pri pregledu bo poudarjeno identificiranje in evidentiranje omejitvenih pogojev pri posegih – rekonstrukcijah stavbnega fonda.
- Glede na stopnjo varstva kulturne dediščine bodo pripravljene popisi elementov kulturne dediščine in na podlagi teh bo preverjena skladnost z registrom kulturne dediščine v okviru razpoložljivih podatkov, popisana pa bodo tudi morebitna neskladja.
- Evidentirala se bodo morebitna neskladja v zvezi s podatki o kulturnovarstvenih vidikih v prilogi B Dolgoročne strategije energetske prenovе stavb do leta 2050 (DSEPS 2050).
- Za evidenco NEPIS (nepremičninski prostorski informacijski sistem Ministrstva za pravosodje) se bodo pripravili opisi in glede na stopnjo varstva dediščine tudi slikovno gradivo za vnos v sistem.
- Določile se bodo omejitve, ki onemogočajo vzpostavitev primerne dostopnosti za funkcionalno ovirane osebe, in druge omejitve, ki

jih je mogoče določiti za prenovu objektov, zaradi kulturnovarstvene zaščite posameznih objektov.

Vsebina posameznih sklopov projekta (delovni paketi)

Projekt izvajata Urbanistični inštitut Republike Slovenije in Geodetski inštitut Slovenije. Zadnji bo sodeloval pri nalogah, ki so povezane z NEPIS ter vključene v delovni sveženj Koordinacija in diseminacija projekta.

Projekt se je začel z uvodno analizo stavbnega fonda v lasti Republike Slovenije, ki ga upravlja Ministrstvo za pravosodje in uporabljajo pravosodni organi. Na podlagi analize bodo izbrane stavbe (MP KD) ter izdelana metodologija za pregled in popis zaščitene stavbne dediščine objektov MP KD na terenu. Sledil bo delovni sveženj 3, ki zajema verifikacijo popisa objektov MP KD, izdelavo statistik in vpis podatkov v NEPIS. V končnem delovnem svežnju bosta izdelana pregled omejitev varstvenih režimov po izbranih objektih MP KD in pregled omejitev za zagotavljanje dostopnosti za funkcionalno ovirane osebe zaradi varstvenih režimov.

Partnerji v projektu in člani projektne skupine

V projektu sta partnerja Urbanistični inštitut Republike Slovenije in Geodetski inštitut Slovenije.

Vodja projekta je Vlasta Vodeb, zaposlena pri Urbanističnem inštitutu Republike Slovenije. Z Urbanističnega inštituta Republike Slovenije sodelujejo pri projektu Franc Zakrajšek, Sabina Mujkić, Igor Bizjak in Nada Hozjan.

Na Geodetskem inštitutu Republike Slovenije projekt vodi Helena Žnidar-

šič, pri projektu sodelujejo Miran Janežič, Tina Kmetec in Katja Oven.

Dr. Vlasta Vodeb, univ. dipl. soc. kult. in fil.
Urbanistični inštitut Republike Slovenije,
Ljubljana
E-pošta: vlasta.vodeb@uir.si

Viri in literatura

Direktiva 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta 25. oktobra 2012 o energetski učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES. Uradni list Evropske unije, št. 315/1, 14. 11. 2012.

Eurostat (2021): *Disability data*. Dostopno na: <https://ec.europa.eu/eurostat> (sneto 5. 2. 2022).

Vlada Republike Slovenije (2021): *Dolgoročna strategija energetske prenovе stavb do leta 2050*. Ljubljana.

World Health Organization (2022): *Disability and health*. Dostopno na: <https://data.who.int> (sneto 5. 2. 2022).

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE